www.dmmh.no

Studieplan

Spesialpedagogikk 2

2012/13

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR FØRSKOLELÆRERUTDANNING

Spesialpedagogikk 2

Språkvansker og sosiale og emosjonelle vansker

Emnenivå

SPESPED***:Fordypning i språkvansker og sosiale og emosjonelle vansker

An advanced course in language difficulties and social and emotional difficulties

Undervisning: Studieåret 2012-2013 (deltid) vår 2013 (heltid)

Studiepoeng: 30 stp.

Karakter: Bokstavkarakter (A-F)

Obligatoriske aktiviteter og arbeidskrav: Språkobservasjon/språktest, prosjektbeskrivelse, praksis og praksisrapport. Obligatorisk frammøte (60 prosent).

Forkunnskapskrav: Godkjent spesialpedagogikk 1 eller tilsvarende.

Læringsutbytte:

Studenten skal gjennom studiet utvikle kunnskap, ferdigheter og kompetanse som gjør at studenten:

- har inngående kunnskap om forebygging og tidlig innsats/tidlig intervensjon
- har inngående kunnskap om arbeid med og samarbeid om barn med språk- og kommunikasjonsvansker
- har inngående kunnskap om arbeid med og samarbeid om barn med sosiale og emosjonelle vansker i individ- og systemperspektiv
- har kunnskap om og praktiske ferdigheter i rådgivingsoppgaver
- har kunnskap om og viser evne til samarbeid med foreldre/foresatte, andre fagpersoner og administrative instanser
- har kunnskap om relevante forskningsmetoder
- kan gjennomføre et spesialpedagogisk FoU-arbeid i tråd med forskningsetiske prinsipp
- har videreutviklet bevissthet om sin rolle som profesjonsutøver.

Faglig innhold

Studiet representerer fordypning i temaområdene språk- og kommunikasjonsvansker og sosiale og emosjonelle vansker. Det faglige innholdet består av fire temaområder.

<u>Tema 1:</u>

<u>Innføring og overbygning</u>

- Sentrale utfordringer i dagens spesialpedagogiske landskap: tidlig innsats og oppfølging
- Innføring i fagfeltet språkvansker og sosiale og emosjonelle vansker

- Kvalitativ metode med fokus på intervju

Tema 2:

Språk- og kommunikasjonsvansker

- Teoretisk referanseramme: språk- og kommunikasjonsvansker
- Språk- og kommunikasjonsvansker
- Lese- og skrivevansker
- Kartlegging, observasjon og testing relatert til lek, språk- og kommunikasjonsvansker og lese- og skrivevansker

Tema 3:

Sosiale og emosjonelle vansker

- Teoretisk referanseramme: sosiale og emosjonelle vansker
- Ulike perspektiv på barn med sosiale og emosjonelle vansker
- Tidlig samspill og tilknytning mellom barn med funksjonsnedsettelser og foreldre
- Tiltak i individ- og systemperspektiv
- Barn i utsatte livssituasjoner

Tema 4:

Forebygging, rådgiving og samarbeid

- Forebygging og tiltak i forhold til språk- og kommunikasjonsvansker på individ-, gruppe- og samfunnsnivå
- Forebygging og tiltak i forhold til sosiale og emosjonelle vansker på individ-, gruppe- og samfunnsnivå
- Spesialpedagogens profesjonelle og personlige kvalifikasjoner, profesjonsutøving, – identitet og rolle
- Ulike rådgivingsroller og – ansvar

Pensum

Til emnet er det knyttet et pensum på ca. 2000 s.

Læringsformer og aktiviteter:

Undervisningsform vil være en kombinasjon av forelesninger, seminarer, diskusjoner, muntlige framlegg, ekskursjoner, praksis og veiledning (obligatorisk veiledning i arbeid med prosjektrapport).

Obligatoriske oppgaver (arbeidskrav)

- Gjennomført og rapportert språkobservasjon eller språktest
- Prosjektbeskrivelse
- Gjennomført praksis og individuell praksisrapport

Det er obligatorisk frammøte til undervisning (minimum 60 prosent tilstedeværelse).

Vurderingform:

Individuell skriftlig 6-timers eksamen (vektes 60 %) og prosjektrapport i gruppe (vektes 40 %). Karakterene slås sammen av det studieadministrative systemet.

Pensum

Pensum som har vært brukt ved tidligere avlagte eksamener i et fag eller emne kan ikke være pensum ved senere eksamener. Studentene må vurdere pensumlisten i forhold til tidligere avlagte eksamener og kontakte faglærerne for å få forslag til annen pensumlitteratur dersom de finner pensumlitteratur som er brukt ved tidligere avlagte eksamener.

Litteraturlista er veiledende i forhold til emneområdene. En del av litteraturen er relevant under flere av temaene. Studentene vil også få forslag om supplerende litteratur i løpet av studieåret.

Det tas forbehold om endringer i pensum.

Innføring og overbygning

Dalen, M. (2011). *Intervju som forskningsmetode. En kvalitativ tilnærming.* Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 3-6 s. 41-104, 63 s.

Groven, B. (2007). *Spesialpedagogen i endringstider.* Oslo: Universitetsforlaget. /Kapittel 2, 3 og4. s. 15-40. 35 s.)

Haug, P. (1998). Norwegian special education: Development and status. I Haug, P. & Tøssebro, J. (red.), *Theoretical perspectives on Special Education.* Oslo: Høyskoleforlaget. (Kapittel. 1 s. 15-42. 27 s.)

Johannessen, A. & Tufte, P.A. (2002). *Kvalitative og kvantitative tilnærminger – forskjeller og likheter.* (kap. 6, 10 s.)

Røkenes, O.H. & Hansen, P.H. (2006). *Bære eller briste. Kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker.* Bergen: Fagbokforlaget. (Kap. 3, 4, 5, 6 . s. 63-190. 123 s.)

Språk- og kommunikasjonsvansker

Espenakk, U. m.fl. (2007). *Språkveiledern med DVD om språkutvikling og språkvansker hos barn og unge*. Bredtvedt kompetansesenter. ISBN: 978-82-92725-08-5 (124 s.)

Hagtvedt, B.E. (2004) *Språkstimulering. Tale og skrift i førskolealder.* Oslo: Cappelen Akademiske Forlag. (Side 181-397. 216 s)

Holm, M. (2008). Matematikkvansker og opplæring. I: Befring, E. &Tangen, R. (red.) *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen. (Kap. 8 s. 278-298. 20 s.) *eller*

Nordtvedt, G.A. & Vogt, G.O.(2012). Når matematikk blir vanskelig – matematikkvansker i elev- og undervisningsperspektiv. I Befring, E. &Tangen, R. (red.) *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen. s. 370-382. 12 s.

Høien, T. og Lundberg, I. (2012). *Dysleksi. Fra teori til praksis.* Oslo: Gyldendal Akademisk. Kapittel 4 Dysleksi og fonologi. (S. 113-131. 14 s. Deler av kap. 8 Pedagogiske tiltak s. 243-290? 47 s).

Janitz, E. (2010). Å utvikle språket er å utvikle tankens byggeklosser. Samtalen som inngangsbillett til læring – også for barn som strever med språktilegnelsen. *Spesialpedagogikk 10/10 s. 22-29. 7 s* Oslo: Utdanningsforbundet.

Kristoffersen, K. E., Simonsen, H. G. og Sveen, A. (red.), *Språk En grunnbok.* Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, 2, 5, 8, 9 og 13. 132 sider)

Lind, M. m.fl. (2000). *Ord som ikke vil. Innføring i språkpatologi*. Oslo: Novus forlag. (s. 42-91 og s. 96-132 og s.136-149. 72 s.)

Lyngseth, E.J. (2010). Forebyggende muligheter ved dynamisk språkkartlegging med TRAS- observasjoner i barnehagen. I *www.Nordisk barnehageforskning* Lyngseth 2010. 10 s.

Lyster, S. A. H. (2008). Barns språkvansker- generelle og spesifikke tiltak. I Bele, I. V. (red.), 2008*. Språkvansker teoretiske perspektiver og praktiske utfordringer.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.(s. 147- 164. 17 s.)

Lyster, S.A.H. (2012). *Elever med lese- og skrivevansker. Hva vet vi? Hva gjør vi?* Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 96 s.

Ottem, E. og Lian, A. (2008). Spesifikke språkvankser I. I Bele, I. V. (red.), *Språkvansker teoretiske perspektiver og praktiske utfordringer.* Oslo : Cappelen Akademisk Forlag. (s. 31-42. 11 s.)

Ottem, E. og Lian, A. (2008). Spesifikke språkvansker II: Teori og empiri i kognitiv psykologisk forskning. I Bele, I. V. (red.), *Språkvansker teoretiske perspektiver og praktiske utfordringer.* Oslo: Cappelen Akademisk Forlag. (s. 43-58. 15 s.)

Sosiale og emosjonelle vansker

Gamst, K.T. (2011). *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor*. Oslo: Universitetsforlaget. (Kap. 1, 5 og 6. 30 s.)

Hoven, G. (2002) *Kartlegging av leikeatferd, KALA*, Levanger: Trøndelag Kompetansesenter. 50 s.

Hoven, G. (2002) *Veiledning til KALA*. Levanger: Trøndelag kompetansesenter. Levanger: Trøndelag kompetansesenter. 28 s.

Jacobsen, H. (2009). Fosterbarn med tilknytningsvansker og tilknytningsforstyrrelser – hvilke veilednings- og behandlingsmetoder bør vi anbefale? *Tidsskriftet Norges Barnevern 2009/Nr 01. 11 s.*

Kvello, Ø. (2010). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal Akademisk. Kap 1-9 s. 16-268. 252 s. Kapittel 11-12. s. 342-387. 45 s.

Ogden, T. (2009). *Sosial kompetanse og problematferd i skolen*. Oslo: Gyldendal. (Kap. 1, 2, 3, 4). 119 s.

Renlund, C. (2007). *Doktorn kunde inte riktigt laga mig. Banr om sjukdom och funktionshinder och om hur vi kan hjälpa*. Stockholm: Gothia förlag. (Side 9-23 og s. 50-74. 38 s.)

Rye, H. 2007. *Barn med spesielle behov. Et relasjonsorientert perspektiv*. Oslo

Gyldendal Akademisk(Kap. 5, 6 og 9. 92 s.)

Forebygging, rådgiving og samarbeid

Befring, E. (2012). Forebygging. I: Befring, E. og Tangen, R. (red.), *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen. (Kap. 6, s. 129-146. 17 s.)

Sætersdal, B. (2008). Foreldresamarbeid i ulike livsfaser. I: Befring, E. og Tangen, R. (red.), *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen. (Kap. 32 s. 727-754) *eller*

Dalen, M. og Tangen, R. (2012). Barnehagens og skolens samarbeid med foreldre til barn og unge med spesielle behov. I Befring, E. og Tangen, R. (red.), *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen. (Kap. 11, s. 220-237. 17 s.)

Lassen, L. (2002). *Rådgivning Kunsten å hjelpe.* Oslo: Universitetsforlaget. 191 s.

Kinge, E. (2012). *Tverrfaglig samarbeid omkring barn. En kjelde til styrke og håp?* Oslo: Gyldendal Akademisk. (Kapittel 9-11. s. 203-262. 59 s.)

Stensæth, K., Wold, E. og Mjelve, H. (2012). Trygge barn som utfolder seg: De estetiske fagenes funksjon i spesialpedagogisk arbeid. . I Befring, E. og Tangen, R. (red.), *Spesialpedagogikk.* Oslo: Cappelen Damm. (Kap. 15 s.303-318. 15 s.)

Tranøy, J. (2008). *Hvordan utrede andre? En innføring i utredningsmetode for spesialpedagoger og sosialarbeidere.* Oslo: Universitetsforlaget. 85 s.

Offentlige dokument

Barnekonvensjonen (1989): *FNs konvensjon om barnets rettigheter.* Barne- og familiedep. 1991 (Q-0648 B)

Barne- og Familiedepartementet. *Mobbing i barnehagen Et hefte for deg som arbeider i barnehagen* Q-1067B

Barne- og likestillingsdepartementet (2009). *Snakk med meg! En veileder om å snakke med barn i barnevernet*. Q-1156 B

Helsedirektoratet (2007). *Veileder for individuell plan.*

Høigård, A., Mjør, I. og Hoel, T. (2009). *Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen.* Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Kunnskapsløftet: Læreplaner for gjennomgående fag i grunnskole og videregående opplæring. Oslo, Utdanningsdirektoratet 2005.

Lov om barnehager, Opplæringsloven, Lov om barn og foreldre, Lov om barneverntjenester, Lov om helsetjenesten i kommunene, Lov om offentlighet i forvaltningen, Lov om opplæring av barn, unge og voksne; Diskrimineringsloven.

Meld. St. 18 (2010-2011) *Læring og fellesskap.* Kunnskapsdepartementet

Mørland, B. (red.), (2008). *Temahefte om barn med nedsatt funksjonsevne i barnehagen.* Oslo: Kunnskapsdepartementet.

NOU 2009: 18 *Rett til læring*. Kunnskapsdepartementet

Kunnskapsdepartementet. *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.* Oslo: Departementet 2011.

Sosial og helsedepartementet: *Fra bruker til borger. En strategi for nedbygging av funksjonshemmende barrierer.* NOU 2001:22

Sosial og Helsedirektoratet Barne- og Familiedepartementet (2003) *Seksuelle overgrep mot barn. En veileder for hjelpeapparatet. IS-1060*

St.meld. nr. :41 (2008-2009) Kvalitet i barnehagen. Kunnskapsdepartementet

St. meld. nr 16 2006-2007 *… og ingen sto igjen. Tidlig innsats for livslang læring.*

St. meld. Nr. 41. (2008-2009) *Kvalitet i barnehagen.* Kunnskapsdepartementet

Utdanningsdirektoratet (2009). *Spesialundervisning. Veileder til opplæringsloven og spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning.* Oslo: Utdanningsdirektoratet.

Veileder, barne- og likestillingsdepartementet og kunnskapsdepartementet (2009) *Til barnets beste- samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten.*

Aktuelle fagtidsskrift, mm.:

Barn. Norsk senter for barneforskning

Norsk Pedagogisk Tidsskrift

Scandinavian Journal of Educational Research

www.barneombudet.no

www.regjeringen.no

www.spesialpedagogikk.no

www.tandf.co.uk

Din hørsel

Psykologisk pædagogisk rådgivning

Spesialpedagogikk

www.idunn.no

www.skolepsykologi.dk

www.statped.no

www.vfb.no